

Integrationens blinda fläck

Svenska Dagbladet den 4 juli 2007

Regeringen gick till val på att bryta utanförskapet. Den utmaningen berör särskilt de stora grupper av invandrare som lever i samhällets ytterkant. Idag är 46 procent av de flyktingar som kom hit på 90-talet fortfarande utan sysselsättning.

Problemet är att regeringen för en alltför ensidig integrationspolitik. Formeln för att bryta utanförskapet bland invandrare har hittills stavats arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Genom subventionerade insatser som instegsjobb och nystartsjobb vill man öka efterfrågan på arbetsmarknadens svaga grupper där invandrare är i majoritet. Genom att sänka a-kassan vill man öka utbudet av arbetssökande inom invandrargruppen.

De arbetsmarknadspolitiska initiativen är lovvärda steg för att främja integrationen på arbetsmarknaden men knappast tillräckliga insatser för att bryta invandrades utanförskap. Om regeringen på allvar vill hejda den negativa spiral som stora invandrargrupper hamnat i så måste man också ta bostadssegregationen på allvar.

Den internationella forskningen visar att bostadssegregation spelar en avgörande roll för invandrades chanser på arbetsmarknaden. Detta eftersom den som lever i en miljö präglad av arbetslöshet och bidragsberoende saknar kontaktytor gentemot arbetslivet och arbetsgivare. I områden som Rosengård och Tensta är varannan person utan arbete och därmed är de nätverk som krävs för att matcha arbetssökande mot potentiella arbetsgivare och jobb begränsade.

Utmaningen handlar till stor del om de normer och värderingar som utvecklas i miljöer där människor länge levt i utanförskap. När ett antal generationer sett sina livschanser gå förlorade minskar viljan att utbilda sig, söka arbete och stå för sin egen försörjning bland de unga. I Sverige finns redan ett sådant mönster.

I boken "Exit folkhemssverige – en samhällsmodells i sönderfall" undersöker fyra akademiker Sveriges omvandling från folkhem till månggetniskt samhälle. De visar att invandrarföräldrarna, som inte lärt sig svenska och aldrig fått riktiga arbeten, har förlorat sina barns respekt. Barnen har också ärvt bitterheten över den sociala degradering som föräldrarna upplevt. Detta är särskilt olyckligt eftersom föräldrar spelar en avgörande roll genom att fostra, utbilda och överföra kunskaper och normer.

Om regeringen vill bryta utanförskapet måste man därmed ta bostadssegregationen på allvar och vitalisera de områden där invandrare fastnat i utanförskap. I det arbetet finns många lärdomar att hämta internationellt. I länder som USA, England och Frankrike, som har en längre historik av invandring än Sverige, tillämpas sedan länge olika program som ska bryta de negativa mekanismer som föder utanförskapet.

En sådan policy handlar om att locka företag att etablera sig i segregerade områden. I USA kallas policyn för Enterprise Zone Programs och i Frankrike talar man om Zones Franches Urbaines. Policyn innebär att de företag som etablerar sig i områden med hög arbetslöshet, fattigdom och kriminalitet erhåller en skattelättnad under en förutbestämd tidsperiod. I utbyte måste man anställa minst 20 procent av den lokala befolkningen.

I Frankrike har policyn skapat över 50000 jobb per år under perioden 1997–2001 i programområden som berör cirka 800000 personer.

En amerikansk policy som syftar till att främja livschanserna för ungdomar i segregerade områden kallas "Moving to Opportunity-program". Programmen har genomförts i stora städer som Chicago, Los Angeles och New York och innebär att familjer i områden med hög arbetslöshet och fattigdom ges en möjlighet att flytta till områden med högre förvärvs- och utbildningsnivå. Staten står för den merkostnad som uppstår när familjen ska byta från en billigare bostad till en dyrare.

De ungdomar som berörts av programmet har i högre utsträckning än sina kamrater fullföljt sin skolgång, sökt sig till högre utbildning och läst vidare på universitetet.

Regeringens ambitioner på integrationsområdet känns välvilliga. Men analysen av utanförskapets drivande faktorer är alltför grund. I segregerade områden saknas de sociala nätverk som krävs för en effektiv matchning av invandrare och arbetsgivare. Där utvecklas också normer och värderingar som motverkar viljan till utbildning, arbete och integration. Där kommer sänkt a-kassa och subventionerade jobb aldrig ensamma lösa utanförskapets problematik.

En framgångsrik integrationspolitik kräver starkare fokus på de segregerade bostadsmiljöer som formar invandrares syn på sina livschanser och vårt samhälle.

Yves Zenou

professor i nationalekonomi

Institutet för Näringslivsforskning